

MOZART

Doslej je bilo o Mozartu vse povedano in napisano, predvsem pa to, da gre za najpopolnejšega glasbenega genija. Njegova najljubša umetniška oblika je bila opera, napisal pa je tudi neverjetno število drugih del za klavir, glas, orkester ter komorne glasbe. Bil je sijajen pianist, violinist in vodja orkestra. Rodil se je leta 1756 v Salsburgu - mestu, ki se še danes istoveti z njim in njegovo glasbo - umrl pa je na Dunaju leta 1791, ko mu je bilo samo 35 let. Mozart se je začel učiti glasbo, ko je bil star 4 leta, in v dveh letih se je naučil mojstersko igrati na čembalo, orgle in violino. Po preizkušnji v Schonbrunnu ga je oče leta 1763 odpeljal v Pariz, naslednje leto v London, in leta 1769 pa v Italijo. Na teh potovanjih se je izkazal za "čudeznega otroka". Vredno je omeniti tudi Angleško turnejo, ki je prinesla veliko dobička. Ko se je vrnil v Salsburg, je mrljivo študiral in pogosto hodil na koncerte na Dunaj. Tu je bilo ozračje izredno ugodno: cesarica je študirala čembalo pri Georgu C. Wagenseilu, nadvojvodinjo Marijo Antonieto pa je učil glasbo profesor Joseph Anton Stepan; Koncert z klavirjem in orkestrom je - na Dunaju in tudi v drugih prestojnicah - postal priložnost za družinsko in kulturno razvedrilo. Mozart je med aprilom in julijem 1767, ko mu je bilo 11 let, napisal 4 koncerte z uporabo sonatnih stavkov za čembalo nemških skladateljev in leta 1773 prvi koncert v D-duru, ki ga je ustvaril samostojno. Njegovo delo je postalo še bolj znano po potovanju v Italijo, kjer je igral pred papežem Klementom XIV v sikstinski kapeli in v celoti transkribiral Allegrijev Miserere, potem ko ga je bil slišal dvakrat. Večkrat je odpotoval v Bologno in Milano (kjer je predstavil 3 opere, Mitridat, Pontski kralj - "Mitridate re di ponto", Askanij v Albi in Lucius Sula), ki so doživljale različen uspeh. Kljub želji pa se mu ni posrečilo dokončno naseliti se v tem lombardskem mestu predvsem zaradi nasprotovanja cesarice Marije Terezije, medtem ko pa guverner, grof Firmian pa mu je bil naklonjen. Medtem ko je Mozart dirigiral v Milanu, se je 17.12.1770 v Bonnu rodil v družini dvornega tenorista, ki je bil alkoholik, Ludwig van Beethoven. Mozartovi so se po odhodu iz Milana, in preden so se vrnili v Salsburg, ustavili v Torinu, Padovi (kjer je Amadeus dobil naročilo za oratorij Osvobodjena Betulia La Betulia liberata po Metastasijevem besedilu), Benetkah in Veroni. Dunajski dvor mu je naročil, naj napiše opero, gledališko serenado za poroko nadvodje Ferdinanda s princeso Marijo Beatrice d'Este, doma pa je napisal več skladb različne glasbe, med njimi 3 cerkvene, 3 osonate z orglami in 3 simfonije v običajnem italjanskem slogu.

Ko je bil Wolfgang Amadeus star 18 let ni bil več čudezni otrok, ampak človek, ki ga je očarala izrazna moč glasbe, celo tista, ki so jo pisali drugi glasbeniki, npr.: Italijan Antonio Salieri (1750-1825), ki se je uvrstil v novo gibanje dunajskega klasicizma. To je bil tudi čas, ko so odmevi dunajske glasbene kulture segli do Salzburga.

Mladi skladatelj (star je bil približno 20 let) je bil takrat navdušen nad koncertantno violino, tako da je leta 1775 pet koncertov od sedmih napisal za violino in orkester in ti so veliko težji za igranje, kot bi bilo mogoče soditi glede na njihovo dokajšnjo tehnično preprostost.

Dunaj je pa mesto kjer se je začelo pravo Mozartovo glasbeno življenje. 25-letni skladatelj je napisal Beg iz seraja, ki je doživel velik uspeh, ostal dolgo časa na sporedu in širil Mozartovo ime po vsej Evropi. Iz Salzburga je leta 1793 dobil naročilo za opero buffo Kairska gos, ki je doživela enako vsodo kot naslednja opera Prevarani mož: nikoli nista bili uprizorjeni in nedokončani. V tem obdobju pa je v njegovem duhu dozorela partitura za Figarovo svatbo, katere snov je bila "revolucionarna" in je razburila javno mnenje in plemstvo.

Mozartovo mojsterstvo se kaže v tem, da se mu je posrečilo napisati opero, v kateri si sledijo čustvene in burleskne, čutne in komične prvine zelo izvirnih prizorov. Arijo in recitativ, stari obliki, ki sta se izmenjevali na odru, je Mozart vstavil v živo, sijajno, komično in vrtoglavo celoto. Toda skozi igro pronica predirna analiza človeskega bitja, ki se je znova pojavila kmalu za tem v njegovi tako imenovani "drugi mojstrovini", Il dissoluto punito ossia il Don Giovanni. Naklonjenost občinstva koncertom je upadla, narasle pa so njegove denarne obveznosti zaradi nespametnega gospodarjenja njegove žene Konstanze Weber (z njo se je oženil na Dunaju leta 1782); toda v zadovoljstvo mu je bilo povabilo v Prago, kjer so vsi popevali arije in motive iz Figarove Svatbe (Le Nozze di Figaro). Med dvema uprizoritvama svoje opere je predstavil zmagoslavni koncert, izvedel pa tud isvojo novo simfonijo v D-duru v treh stavkih, imenovano Praska ki je pomenila izredno spremembo stare uverture opere na italijanski način v treh stavkih.

Še danes je Mozartov operni in preostali opus poleg rim libretov, na katerih je delal, zelo živ. Dokazal je, da glasba vedno prevladuje nad besedo in dejanjem.

Mozart je postal mojster novega načina in strukture polnosti, ki jo je opredelil Haydn, in se znal uveljaviti s kompleksnostjo in popolno izvirnostjo. 6.12.1791 ga je nazadnjo pot pospremil le kočijaš pogrebnega voza. Njegovi najbolj zvesti prijatelji niso imeli zadosti poguma da bi šli na pokopališče v

dežju in vetru. Njegove posmrtne ostanke so postresli in njegova posmrtna maska je padla na zemljo in se razbila. Njegova glasba pa ostaja, preživela je sveče v dunajskih in salsburških cerkvah ter salonih, kjer je šušljala glasbena elita prestolnice. Preživela je krinoline, lasulje in spogledovanje iza pahljač. Dve leti pred tem je padla Bastilja , dve leti kasneje pa so gilotinirali francoskega kralja.

21. Klavirski koncert

Mozart je 9. marca leta 1785 zapisal v svoj katalog : »**Klavirski koncert**«. Ta kratek podatek, zapisan ravno mesec dni po nastanku veličastnega klavirskega koncerta v d-molu (K. 466), sploh ne namiguje na izjemen dosežek. Težko bi našli osuplivejše nasprotje med dvema skladbama. Medtem, ko je koncert v d-molu poln spopadov in strasti, je ta v c-duru miren in dostojanstven.

To ni edini primer, da je Mozart napisal zaporedoma dve večji deli v katerih se zrcalita dve skrajno različni čustvi. Taka dobra primera sta godalna kvarteta v c-duru (K. 515) in v g-molu (K. 516) ter zadnji simfoniji v g-molu (K. 550) in e-duru (K. 551-Jupiter). Taka nasprotja pričajo o skladateljevi mnogostranski naravi, pripravljeni preskakovati iz enega razpoloženja v povsem nekaj drugega. Na začetku leta 1785 ga je navdajalo upanje, da klavirski koncert št.21 prinaša povsem mir po viharju iz klavirskega koncerta v d-molu.